

NEZAHRABÁVEJME SVŮJ TALENT

Mt 25,14-29

kázání ze soboty 12. 4. 2014 – br. Jaroslav Dvořák

Říká se, že biblické texty k nám pokaždé promlouvají jinak. Obávám se ale, že některé biblické pasáže jsou kazateli tak oblíbené, že se už stěží dá najít něco nového. Jedním takovým příkladem mohou být Ježíšova podobenství. Přesto doufám, že si z mé promluvy nějaký postřeh odnesete.

Mám v úmyslu se dnes zabývat podobenstvím o hřivnách. Toto podobenství je zapsáno v Matoušově evangeliu, 25. kapitole.

Ač nám to nemusí být na první pohled zřejmé, toto podobenství velmi provokuje. Ve verši 27. se počítá s úrokem, ačkoliv Starý zákon úročené půjčky zakazuje. Tedy alespoň mezi Židy. Největší provokací může být snad to, že služebník, který věrně uchovává svěřený majetek, je zapuzen jako líný a špatný. Znepokojující může být i verš 29., který připomíná trpkou zkušenost, že boháč ještě více zbohatne a chudák přijde i o to, co měl.

Podobenství o hřivnách je zapsáno v oddíle Matoušova evangelia, které se zabývá koncem světa (eschatologií) a druhým příchodem Ježíše Krista (paruzií). Celé toto poněkud depresivní čtení začíná ve 23. kapitole, 37. verši, nářkem nad Jeruzalémem, pokračuje předpovědí zkázy chrámu, počátkem béd atd., až se dostáváme k podobenství o deseti družičkách, našim hřivnám a končí posledním soudem a od kapitoly 26. čteme samotný pašijový příběh.

V podobenství o hřivnách vystupuje muž, který odjíždí někam pryč. V Ježíšových podobenstvích dost frekventovaná postava, tenhle neznámý, odjíždějící nebo nepřítomný pán. Tento pán velmi dobře ilustruje i naši situaci, kdy jsme odpovědní viditelně nepřítomnému Bohu, kterému budeme jednou skládat účty.

Avšak aby pán z podobenství svůj majetek nenechal bez dozoru, svěřuje jej svým třem služebníkům – správcům. První dostane pět hřiven, druhý dvě, třetí jednu. Ze zvědavosti mě zajímalo, kolikže peněz těmto správcům bylo svěřeno. V tomto podobenství je českým slovem hřivna přeloženo řecké slovo „talenton“ čili talent. Nutno říci, že talent, coby hmotnostní jednotka, je dost neurčitá míra. Někde talent vážil 21 kg, jinde třeba i 50 kilo. Přidržíme-li se Novotného biblického slovníku, měl talent asi 36 kg stříbra. To odpovídá hodnotě asi 9 tisíců římských denárů. Jak víme, jeden denár byl denní mzdou. Na jednu hřivnu, chcete-li talent, by tedy jeden dělník pracoval asi 24 a půl roku, aniž by měl den volna. Se sobotním odpočinkem by to tedy bylo o nějaký měsíc delší :-)) V případě mé hodinové mzdy, kdyby měl pracovní den v průměru osm hodin, by jeden talent odpovídal hodnotě 10 a čtvrt milionu korun. Ale dost matematiky, zpátky k textu. Čteme, že každému bylo dáno podle jeho schopností. To značí, že tento pán je velmi dobře obeznámen se schopnostmi a uměním svých služebníků.

Co je zvláštní, správcové nedostávají informace, co mají se svěřeným majetkem dělat. A přitom je tolik možností, jak s ním naložit, a taky, jak o něj přijít. Jak pojmout

úlohu správce, se dozvídáme hned v zápětí: „*Ten, který přijal pět hřiven, ihned se s nimi dal do podnikání a vyzískal jiných pět. Tak i ten, který měl dvě, získal jiné dvě.*“ Podobnoství nám snad raději ani neřká, jak první dva služebníci podnikali a do čeho investovali. Vzhledem ke stoprocentnímu výnosu během tohoto podnikání se ale dá usuzovat, že to musely být transakce riskantní. Oba správce paradoxně svěřený majetek lidově řečeno nešetří a vytěží z něj maximum.

Naproti tomu třetí správce vykopal jámu a ukryl peníze svého pána. Je na tom něco špatného? Vždyť svěřený majetek chrání a věrně opatruje, zabezpečil jej proti odcizení, aby pak mohl pánovi vrátit to, co mu patří.

Po dlouhé době se pán těch služebníků vrátil a začal účtovat. Zmínka o dlouhém čase sice není úplně konkrétní, ale můžeme vytušit, že to byla dostatečně dlouhá doba na to, aby správce předvedli, co umí. A tak předstupuje první. Se svými deseti talenty má jistě důvod k optimismu – 360 kg stříbra už je něco. Ale pán z našeho podobnoství není žádný troškař ani držgrešle, protože říká: „Nad málem jsi byl věrný, učiním tě nad mnohým.“ Na začátku příběhu jsme mohli číst, že služebníkům rozdělil svůj majetek, teď najednou pán naznačuje, že toho má na kontě mnohem více. Patrně i on byl na své cestě úspěšný, zbohatnul a nyní je velmi „talentovaný“. Ani druhý služebník nepřichází zkrátka. Sice má jen čtyři talenty, ale i tento výsledek pána uspokojil. Odměna je pro druhého služebníka stejná jako pro prvního – radost u pána.

Zato třetí služebník zřejmě cítí, že je na tom bledě. Jeho výpověď zní poněkud podivně. Posuďte sami: „*Pane, poznal jsem tě, že jsi tvrdý člověk, sklízíš, kde jsi nesel, a sbíráš, kde jsi nerozsypal.*“ Z takových slov bych si dokázal představit pána, který bere i to, co nevybudoval, nevytvořil. V dnešní době bychom to mohli přiblížit nelibostnými obchodníky, kteří skupují drobné podniky a posílají je k likvidaci, nebo z nich dělají součásti svých mamutích společností. Další slova třetího služebníka už prozrazují, kde se stala chyba: „*Bál jsem se, a proto jsem šel a ukryl tvou hřivnu v zemi. Hle, zde máš, co ti patří.*“ Bál jsem se a ukryl... Na tomto místě mi hned vysvitl příběh z knihy Genesis: „*Bál jsem se a protože jsem nahý, ukryl jsem se.*“ Strach v nás probouzí touhu se skrývat, nebo něco skrývat. Je to přirozená reakce. Ale z čeho má třetí služebník strach? Nechce jít do rizika. Má strach, že by o svěřený majetek mohl přijít a tak dělá to nejhorší, co může udělat – schovává jej a nechává ladem. Ale to není jediný problém, problém je i v tom, jak služebník vidí svého pána. Pán jeho výkon hodnotí slovy: „*Služebníku špatný a líný...*“ Zde je zakopaný pes! Hospodáři je jedno, jakého dosáhl, resp. nedosáhl, výsledku. To, co se nelíbí, je pasivita správce. Kdo nic nedělá, nic nezkazí, zde neplatí. Nicnedělajícího služebníka pán nemůže potřebovat.

Hospodář ve své výtce pokračuje: „*Měl jsi tedy dát mé peníze peněžníkům, abych přišel a to, co mi patří, si vybral s úrokem. Vezměte mu tu hřivnu a dejte tomu, který má deset hřiven. Neboť každému, kdo má, bude dáno a přidáno; kdo nemá, tomu bude odňato i to, co má.*“ Pán svému služebníku vyčítá, že když na svůj úkol nestačil, měl jej přenechat těm, kteří tomu rozumí. Je zde i zmíněna zkušenost, že peníze dělají peníze a kdo je nepoužívá, přijde i o to, co má.

Svým způsobem by se dalo chování třetího správce omluvit, ale je nutné si uvědomit, o čem Ježíš vlastně mluví. Podobenství není přednáškou na ekonomce, ale o tom, jak je to s Božím královstvím. Do kontextu celého bloku podobenství o konci světa a posledním soudu tento příběh skvěle zapadá. Všechna podobenství totiž řeší jednu věc – čekání. Čekání na ženicha, čekání na pána, čekání na zloděje... I my čekáme. Čekáme na Ježíše Krista, ale nejde o to čekat a přešlapovat na místě nebo usnout, když ženich dlouho nepřichází. Během tohoto čekání je důležitá aktivita, něco dělat. Mnoho z nás má jistě v sobě nějaký poklad, který ukrývá před světem, nechce s ním jít na světlo, protože má strach jej použít, aby jej jiní nezneužili. Protože Hospodin je bohem aktivním, zasahujícím, prostě živým, měli bychom i my, pokud máme být jeho dětmi a obrazem, být aktivní ve svém konání. Ježíš nám říká, abychom vyhrabali svůj talent ze země, abychom s ním pracovali. Možná riskujeme, ale stoprocentně se nám to vrátí.

V uších židovských posluchačů však mohla zarezonovat ještě jedna důležitá, ale velmi provokativní narážka. Příklad třetího služebníka, ochraňujícího a uchováujícího, je obrazem věrného a konzervativního ochránce tradic, který přijal od svých otců poklad, který neporušený předává dál. Chrání jej před světem, aby jej neposkvřnil. I to může být zdrojem onoho „*Bál jsem se... Měl jsem strach tradici pošpinit, pozměnit. Raději jsem ji ukryl a nedotýkal se jí.*“ Proto je služebník špatný a nevěrný – nejednal ani z úcty k tradici, ale ze strachu, a s hřivnou nechce nic mít. Dotyčný nechce měnit svůj osobní postoj, své přesvědčení, nechce na sobě pracovat. Člověk, který nehodlá změnit své stanovisko, nebude patrně schopný uznat svou chybu a není tudíž pro Boží království použitelný.

Přál bych nám, abychom dokázali vyjít se svými poklady na světlo, nebáli se je užívat ve prospěch druhých. Jistě, je zde riziko, že mohou být zneužívány, ale zisk mnohonásobně pokryje ztrátu. Cožpak je možné prodělat u Pána, který sklízí, kde nezasel a sbírá, kde nerozsypl? Amen.